

Sarajevo, 1. juli 2021.godine

RADNA GRUPA ZA POBOLJŠANJE OPTUŽNICA U PREDMETIMA KORUPCIJE U BIH

SMJERNICE ZA IZRADU OPTUŽNICA U PREDMETIMA KORUPCIJE

I. DISPOZITIV OPTUŽNICE

1. Dispozitiv optužnice mora sadržavati:
 - a) činjenični opis djela, koji mora biti konkretan i jezgrovit
 - b) pravni opis djela
 - c) zakonski naziv krivičnog djela
2. Činjenični opis djela mora sadržavati činjenice i okolnosti iz kojih proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, i činjenice i okolnosti od kojih ovisi primjena općih instituta krivičnog zakona, i to:
 - a) radnju učinjenja, posljedicu i druga obilježja konkretnog krivičnog djela
 - b) uzročnu vezu između radnje učinjenja i posljedice
 - c) kod krivičnih djela nečinjenja, osnov iz kojeg je proizilazila obaveza osumnjičenog na činjenje
 - d) psihički odnos učinioca prema djelu
 - e) subjektivne elemente krivičnog djela (na primjer, namjera i cilj), kada su propisani kao posebna obilježja krivičnog djela.
 - f) protivpravnost postupanja, kada je protivpravnost poseban element krivičnog djela (kada u zakonskom opisu krivičnog djela stoji naznaka „neovlašteno“, „protivpravno“, i sl.)
 - g) oblik udruživanja ili oblik saučesništva u širem i užem smislu
3. Opis djela sadrži činjenice i okolnosti u vezi sa određenim događajem u stvarnosti koje tužilac iznosi pred sud kao krivično djelo, a naročito okolnosti iz kojih proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela kao i okolnosti od kojih ovisi primjena odredbi KZ.
4. Činjenični opis mora u konkretnom obliku sadržavati sva zakonska obilježja krivičnog djela koje se osumnjičenom stavlja na teret, u osnovnom obliku, kvalifikovanom ili privilegovanom. Kod primjene neke odredbe opšteg dijela krivičnog zakona, kao što je saizvršilaštvo, činjenični opis sadržava:
 - a) konkretne radnje izvršenja svakog saizvršioca kojim se na odlučujući način doprinosi izvršenju krivičnog djela
 - b) umišljajne radnje pomaganja za pomagača i
 - c) umišljajne radnje podstrekavanja za podstrekača
5. Opis radnji izvršenja mora biti određen i nedvosmislen i odražavati stvarno stanje kako se događaj odigrao. Opis radnji mora biti što kraći, ali kratkoća opisa radnji ne smije biti na

štetu jasnoće. U opisu radnji potrebno je navesti samo one radnje koje su neophodno potrebne, odnosno radnje koje ulaze u obilježje inkriminisanog djela. Prilikom opisa radnji nije pravilno navoditi zaključke i ocjene, već činjenice i okolnosti iz kojih se takvi zaključci i ocjene mogu izvesti.

II. ČINJENIČNI OPIS U SLOŽENIM OPTUŽNICAMA

6. Kod više krivičnih djela u sticaju, treba za svako od djela dati i poseban činjenični i zakonski opis. Ukoliko su ta djela počinjena pod istovjetnim okolnostima, tamo gdje je cjelishodno, zajednički elementi mogu se opisati u zajedničkom uvodu (preambula), da bi se izbjeglo ponavljanje u opisivanju, a zatim pojedina krivična djela opisati u skladu sa preporukama u tačkama 3., 4. i 5.
7. Kada optužnica obuhvata više krivičnih djela, treba sva krivična djela opisati redosljedom koji je primjeren konkretnoj krivičnopravnoj stvari, koristeći pravila pravne logike i hronologije.
8. U optužnicama sa više krivičnih djela, uključujući i produženo krivično djelo, preporučuje se, kada je to moguće, da svako pojedino krivično djelo bude opisano u posebnoj tački optužnice i onda kada je korišten zajednički uvodni dio.

III. SPECIFIČNI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA

9. Svojstvo osumnjičenog nužno je navesti u činjeničnom opisu kada je ono odlučno za pravnu kvalifikaciju i tada to svojstvo treba konkretno opisati u činjeničnom opisu.
10. Činjenični opis, pored navođenja naziva pozicije u nekom pravnom licu ili javnoj ustanovi, mora sadržavati i dovoljno jasan opis svih relevantnih činjenica na osnovu kojih se može zaključiti da je osumnjičeni zaista imao određeno svojstvo izvršioca u smislu da li se radi o službenoj ili o odgovornoj osobi.
11. U optužnicama koje se odnose na krivična djela sa blanketnom dispozicijom, u činjeničnom opisu je potrebno navesti odnosni blanketni propis sa relevantnom sadržinom. U činjeničnom opisu se navodi naziv i konkretna odredba propisa koja upotpunjuje zakonsku dispoziciju krivičnog djela. Pri tome nije potrebno, ukoliko kontekst slučaja ne zahtijeva, navoditi cjelovit sadržaj blanketne odredbe.
12. Blanketni propis kod oblika izvršenja krivičnog djela „iskorištavanjem položaja“ se odnosi samo na propis kojim je utvrđeno svojstvo počinioca i propisan obim ovlaštenja koji nije prekoračen, nego iskorišten protivno interesima službe.
13. Činjenični opis treba da sadrži činjenice i okolnosti koje se odnose na psihički odnos učioniooca prema djelu.

IV. OPTUŽNICE U PREDMETIMA ORGANIZOVANOG KRIMINALA

14. Činjenični opisi u ovim predmetima bi trebali sadržavati jedan uvodni dio (preambulu) koja bi trebala obuhvatiti imena osumnjičenih te u širem smislu opise radnji osumnjičenih organizatora i pripadnika grupe za organizovani kriminal, koji treba sadržavati:

- a) činjenice i okolnosti iz kojih proizilazi o kojem obliku udruživanja se radi (grupa, organizovana grupa, grupa za organizovani kriminal i druge vrste udruživanja) sa navođenjem zakonske odredbe kojom je definiran oblik udruživanja
- b) svojstva organizatora, rukovodioca i pripadnika grupe, sa preciziranjem njihovih uloga, kad je to moguće
- c) postojanje svijesti o pripadnosti grupi i zajedničkom djelovanju grupe

15. Konkretna tačka optužnice će sadržavati:

- a) opis radnji učinjenja, kao i drugih zakonskih obilježja krivičnog djela za svakog osumnjičenog
- b) iznos imovinske koristi stečene krivičnim djelom ili pričinjene štete, kad je to prikladno

V. PRAVNI OPIS

16. Pravni opis izražava pravni stav tužitelja o tome koja su to obilježja krivičnog djela ostvarena u činjeničnom opisu. Sve ono što sadrži pravni opis mora prethodno, u konkretizovanoj formi, biti opisano u činjeničnom opisu. Pravni opis istovremeno služi i kao kontrola kojom se potvrđuje da iz radnji osumnjičenog proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, ukazuje da se zaista radi o krivičnom djelu i da je opis djela u skladu sa pravnom ocjenom.

17. Pravni opis krivičnog djela u optužnici navodi se posebno za svakog osumnjičenog za svako krivično djelo koje se njemu stavlja na teret u onom obliku učešća koji proizilazi iz činjeničnog opisa.

18. U pravni opis se unosi samo ona radnja ili radnje kojim je osumnjičeni navodno ostvario obilježje bića krivičnog djela, a ne sve alternativne radnje iz krivičnog djela. Navode se i sve kumulativne radnje osumnjičenog, ako je to potrebno za ostvarenje obilježja bića krivičnog djela za koje se optužuje.

VI. ZAKONSKI NAZIV KRIVIČNOG DJELA I ODREDBE KRIVIČNOG ZAKONA KOJE SE PRIMJENJUJU - PRAVNA KVALIFIKACIJA

19. Ovaj dio optužnice sadrži:

- a) zakonski naziv krivičnog djela i odredba krivičnog zakona koji ga propisuje
- b) odredbe iz opšteg dijela krivičnog zakona (sticaj, produženo krivično djelo, saizvršilaštvo, pomaganje, podstrekavanje)
- c) ako optužnica obuhvata više krivičnih djela, pravna kvalifikacija djela se povezuje s tačkama u kojima su djela opisivana

VII. OPTUŽNICA PROTIV PRAVNOG LICA

20. Posebni obavezni elementi koje optužnica protiv pravne osobe mora sadržavati:

- a) Činjenični opis djela mora da sadrži elemente iz kojih je jasno vidljiva veza između radnji fizičkog lica, kao učinitelja krivičnog djela i pravnog lica, onako kako je zahtijeva krivični zakon, (naznaku da je fizičko lice krivično djelo učinilo u ime, za

- račun ili korist pravne osobe te činjenice i okolnosti iz kojih proizilazi zakonski oblik doprinosa rukovodećih ili nadzornih organa pravnog lica u učinjenju krivičnog djela).
- b) Pravni opis mora odražavati konkretne zakonske osnove odgovornosti pravnog lica koje proizilaze iz činjeničnog opisa.

VIII. DOKAZI

21. Prijedlog dokaza koje treba izvesti mora biti strukturisan na pregledan i sistematičan način. Dokazi trebaju biti navedeni sa punim naslovima, poslovnim brojevima i datumima kada su pribavljeni. U slučajevima kompleksnih optužnica sa više tačaka, prijedlog dokaza treba jasno da se poziva na tačke optužnice, po mogućnosti kao odvojeni podnaslovi.
22. Dio optužnice koji nosi naziv „dokazi koji potkrepljuju navode optužnice” čine sve vrste dokaza kao što su zapisnici o saslušanju svjedoka (osim imena i adresa svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka), zapisnici o ispitivanju osumnjičenog, nalaz i mišljenja vještaka, potvrde o oduzetim predmetima, različita pismena dokumentacija, službene zabilješke, različite skice, analize, fotodokumentacija, razni tehnički snimci (CD, DVD itd.).

IX. PRIJEDLOZI ZA IZRICANJE MJERA BEZBJEDNOSTI

23. Potrebno je ili preporučuje se da se u optužnicama predlaže izricanje sporednih kazni, mjera bezbjednosti kada za to postoje zakonski uslovi. Bez obzira na to što to nije predviđeno odredbama nijednog od četiri zakona o krivičnom postupku, tužilačka praksa ukazuje na korist stavljanja ovih prijedloga u optužnice, a koje je tužilac inače ovlašten da predlaže na glavnom pretresu. Ovo se naročito odnosi na predlaganje mjere bezbjednosti oduzimanje imovinske koristi, zabrane vršenja poziva, aktivnosti ili funkcija i oduzimanje predmeta.

X. PRIJEDLOG ZA ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI

24. U slučajevima kada se provodi finansijska istraga i vještačenje, i kada opis činjeničnog stanja navodi vrijednost imovinske koristi stečene krivičnim djelom, prijedlog za oduzimanje te imovinske koristi treba da čini dio optužnice. U ovim slučajevima također se zahtijeva da se prijedlog za oduzimanje nezakonito stečene imovine odnosi na odgovarajuće pravne propise iz zakona o krivičnom postupku, krivičnog zakona (oduzimanje nezakonito stečene imovine) ili posebnih zakona (Zakon o suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala RS i Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine FBiH).

XI. REZULTATI ISTRAGE

25. Rezultati istrage treba da prikažu istražne radnje koje je tužilac proveo u istrazi, kao i to koji su dokazi, bez predstavljanja njihovog sadržaja, prikupljeni za koje tačke optužnice ili elemente krivičnog djela.